

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 11. lokakuuta 2019
(OR. en)

12907/19

SOC 661
ANTIDISCRIM 37
JAI 1041
MI 702
FREMP 142

ILMOITUS

Lähetäjä:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Syrjimättömyyden vahvistaminen Euroopan unionissa – periaatekeskustelu

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena puheenjohtajavaltion laatima valmisteluasiakirja työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa (TSTK) 24. lokakuuta 2019 käytävän keskustelun pohjaksi.

Syrjimättömyyden vahvistaminen EU:ssa

1. Syrjintä Euroopan unionissa

Euroopan unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Unionin päämääränä on edistää rauhaa, omia arvojaan ja kansojensa hyvinvointia. Unioni torjuu myös muun muassa syrjintää.

EU:n perusoikeuskirjan 21 artiklassa kielletään muun muassa sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva kaikenlainen syrjintä.

Joka viides Euroopan unionin kansalainen kokee syrjintää tai häirintää eri perustein, joko yhden perusteen pohjalta tai johtuen useamman eri perusteen yhdistelmästä¹. Eräät ryhmät, kuten vähemmistöihin kuuluvat vähemmistöt, esimerkiksi transsukupuoliset henkilöt, joilla on maahanmuuttajatausta, saattavat joutua muita useammin syrjinnän, seksuaalisen häirinnän ja väkivallan uhreiksi. Useimpien jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä moniperusteisesta syrjinnästä.

Lisäksi syrjinnästä aiheutuu jäsenvaltioille taloudellisia vaikutuksia, joissa on kyse BKT:n vähenemisestä ja verotulojen menetyksestä sekä terveydenhuoltoon ja muihin palveluihin liittyvistä lisäkustannuksista. Usein syrjintä jää rankaisematta.

Myös aliraportointi syrjinnästä on yleistä: aukot lainsäädännössä tai tehoton täytäntöönpano saattavat antaa väärän viestin siitä, että joitakin syrjinnän muotoja suvaitaan. EU:n väestöstä 62 prosenttia on yhtä mieltä siitä, että suojelussa nykyisin olevien puutteiden korjaamiseksi tarvitaan uusia toimenpiteitä².

¹ Euroopan komissio (2015), Erityiseurobarometri nro 437: Syrjintä EU:ssa 2015.

² Ks. edellinen alaviite.

2. Yhdenvertaista kohtelua koskevan direktiiviehdotuksen rooli ja merkitys

Euroopan komissio antoi 2. heinäkuuta 2008 ehdotuksen neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (*yhdenvertaista kohtelua koskeva direktiivi*, COM (2008) 426 final). Tällä hetkellä EU:n lainsäädäntö kattaa nämä neljä perustetta vain työn ja ammatin alalla (neuvoston direktiivi 2000/78/EY).

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1. joulukuuta 2009 ehdotuksen perustana on nyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 19 artikla, joka edellyttää neuvoston yksimielisyyttä ja Euroopan parlamentin hyväksyntää.

Siitä huolimatta, että yli 20 puheenjohtajavaltiota on työskennellyt asian edistämiseksi vuodesta 2008 lähtien, neuvostossa ei ole vielä päästy vaadittavaan yksimielisyyteen. Jäsenvaltioiden huolenaiheet liittyvät erityisesti ehdotetun direktiivin oikeusvarmuuteen, toimivallan jakoon unionin ja jäsenvaltioiden välillä sekä direktiivin konkreettisiin vaikutuksiin, myös rahoituskustannuksiin.

Vaikka EU:lla on toimivaltuudet ja velvollisuus torjua aktiivisesti syrjintää, syrjimättömyyttä koskevassa EU:n lainsäädännössä luodaan nykyisin keinotekoinen suojattujen syrjintäperusteiden 'hierarkia'.

3. Syrjimättömyyden vahvistaminen: tulevat toimet

Puheenjohtajavaltio Suomi järjestää poliittisen keskustelun yhdenvertaisesta kohtelusta TSTK-neuvoston istunnossa 24. lokakuuta. Tarkoituksena on selvittää keinoja, joilla voitaisiin tehokkaammin torjua syrjintää työelämän ja ammatin ulkopuolella.

Puheenjohtajavaltio Suomen heinäkuussa 2019 lähettämään kyselyyn jäsenvaltioilta saatujen monien vastausten mukaan kattavan oikeudellisen kehyksen aikaansaaminen EU-tasolla katsotaan ensisijaiseksi keinoksi torjua syrjintää. Monien jäsenvaltioiden mukaan niiden kansallinen syrjinnänvastainen lainsäädäntö on asianmukainen. Nykyisen lainsäädännön täytäntöönpanoa on kuitenkin tehostettava. Naisten, vammaisten henkilöiden, hlbt-ihmistien, etnisten vähemmistöjen, kuten romanien ja maahanmuuttajien, ja köyhyydessä elävien katsotaan olevan kaikkein suurimmassa vaarassa joutua syrjityksi. Lisäksi mainitaan henkilöt, joihin kohdistuu moninkertaista tai monialaista syrjintää.

Jäsenvaltioiden mainitsemia syrjinnän torjuntakeinoja ovat: strateginen työ, johon sisältyvät EU:n tason toimintasuunnitelmat, EU-rahoitus, valtavirtaistaminen, tietoisuuden lisääminen, vahvempi tuki uhreille ja tasa-arvoelimille sekä vihapuheen torjunta. Myös syrjinnän torjuntaa koskevien kattavien ja luotettavien tietojen merkitys tunnustetaan.

o

o o

Ministereitä pyydetään edellä olevan pohjalta vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

Kysymys 1: Miten selittäisitte, että huolimatta olemassa olevasta lainsäädännöstä ja Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden vahvasta poliittisesta sitoutumisesta syrjinnän torjumiseen, syrjintä on edelleen suuri haaste eurooppalaisissa yhteiskunnissa?

Kysymys 2: Miten maanne hallitus aikoo tehostaa syrjinnän torjuntaa?

Kysymys 3: Kun otetaan huomioon yhdenvertaista kohtelua koskevasta direktiiviehdotuksesta käytävien neuvottelujen umpikuja, mitkä ovat ne toimet, joihin Euroopan unionin ja tulevan Euroopan komission olisi ennen kaikkea ryhdyttävä tilanteen ratkaisemiseksi, jotta voidaan tehostaa syrjinnänvastaisia toimia ja korjata syrjinnän vastaisen lainsäädännön puutteet?